

3. Berlin I. Stremlenie k idealu / I. Berlin // *Filosofija svobody*. Evropa. – М.: Novoe literaturnoe obozrenie, 2001. – 448 s.

4. Berlin I. Chotiri ese pro svobodu: Perekl. z angl. / Isaja Berlin. – М.: Osnovi, 1994.

5. Viko D. Osnovaniya novej nauki ob obshhej prirode nacij / Dzhambattista Viko. – Kiev: ISA, 1994. – 656 s.

6. Grebennik G. Problema otnoshenij politiki i morali. (Opyt konstruirovaniya makiavelliansko-kantianskogo metadiskursa) [Tekst]: [monografija] / G. P. Grebennik; Odesskij nacional'nyj un-t im. I. I. Mechnikova. Institut social'nyh nauk. – O.: Astroprint, 2007. – 616 s.

7. Mak'javelli N. Florentijs'ki hroniki. Derzhavec' / N. Mak'javelli; per. z ital. A. Perepadja. – К.: Osnovi, 1998. – 493 s.

8. Mendus S. Politika ta moral' / S. Mendus. – К.: Tempora, 2010. – 160 s.

9. Berlin I. Does political theory still exist? / Isaiah Berlin // *Concepts and Categories: Philosophical Essays* Edited by Henry Hardy With an introduction by Bernard William / Isaiah Berlin. – London: Pimlico, 1999. – P.143–172.

Mishchenko A. M., postgraduate student of the Department of Political Science, Faculty of Philosophy, Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kyiv), mishchenkoann@i.ua

Ethization of politics as a way of resolving contradictions between politics and morality in the Isaiah Berlin's conception

The article analyzes the essence of the ethization of politics exemplified by the Isaiah Berlin's conception of value pluralism. It also includes information about ways of resolving conflicts between politics and morality through the recognition of the need to make a rational choice between values. Interdependence of politics and morality is, in Isaiah Berlin's view, the obvious thing and requires analysis in order to resolve all possible contradictions. So, there are many different moral principles and values in the world, but in any case their amount is limited because a person's world is able to perceive and understand all of them, otherwise they can't be called human. And the only way that is able to mitigate the situation of choice – is a way of setting priorities, which should include the rejection of extreme positions.

Keywords: politics, morality, moral dilemma in politics, ethization of politics, Isaiah Berlin.

* * *

УДК 32–327(410)

Прихненко М. І.,
аспірант історичного факультету, Донецький
національний університет ім. Василя Стуса
(Україна, Вінниця), mprikhnenko@gmail.com

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЯК «МІСТ» МІЖ «ДВОМА ЗАХОДАМИ»: ДВІ РІЗНІ ГРИ ТОНІ БЛЕРА

Стаття присвячена актуальному питанню політики блеризму, а саме взаємовідносинам Великої Британії зі Сполученими Штатами Америки і Європейським Союзом. Автор ставить за мету охарактеризувати особливості побудови євро-атлантичного вектору зовнішньої політики Великої Британії в період роботи урядів Тоні Блера. Задля досягнення поставленої мети було використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, серед яких особливе значення мали порівняльний, типологічний та системний. В статті особливі британсько-американські відносини розглядаються як ідеалістичні, через доволі потужний позитивний імідж США у світосприйнятті політика, який було сформовано завдяки до початку роботи в уряді. Відносини із ЄС розглядаються як реал політика у зв'язку із ситуативністю в процесі побудови співробітництва із Союзом. Також в статті демонструються механізми, за допомогою яких політик намагається подати дані вектори співробітництва в межах однієї ідеологічної і практичної площини.

Ключові слова: Тоні Блер, особливі британсько-американські відносини, ЄС, «транatlантичний міст».

Проблема співвідношення атлантичного і європейського векторів зовнішньої політики Великої Британії й до сьогодні залишається однією з ключових дилем культури стратегічного мислення держави, починаючи з періоду формування біполярної системи міжнародних відносин. Дану проблему концептуально було вперше окреслено Вінстоном Черчілем в «концепції трьох кіл впливу» і

практично інкорпоровано у зовнішньополітичний курс держави в рамках тетчеризму, де Маргарет Тетчер спробувала збалансувати ці вектори політики.

Прихід до влади Нових лейбористів ознаменував собою формування нового підходу до розбудови системи стосунків в трикутнику Сполучені Штати – Велика Британія – Європейський Союз. З одного боку, майже одразу після отримання посади, Тоні Блер підписує Амстердамську Угоду, яку відмовився підписувати його попередник Джон Мейджор, чим засвідчив свою прихильність до поглиблення співробітництва в межах європейського вектору політики. З іншого боку, намір до співпраці ускладнюється розбіжністю щодо подолання євроскептицизму в середині Лейбористської партії. До того ж, «війна з тероризмом» і необхідність захисту ліберальних цінностей робить актуальним розвиток британсько-американського вектору співробітництва і атлантичної спільноти.

В академічному середовищі стосовно розвитку британсько-американських відносин сформувалися два основних підходи: послідовники і скептики. Скептики британсько-американських відносин, аналізуючи витоки атлантизму, прив'язують його появу до початку холодної війни. Тим самим вони аргументують те, що особливі британсько-американські відносини повинні були зникнути із закінченням біполярного протистояння [7]. Послідовники ж навпаки, говорять про те, що ці відносини є невід'ємною частиною політики обох держав і не повинні переглядатися з часом. Аргументація такої позиції базується на спільній англо-саксонській ідентичності, довготривалій історії особистої двосторонньої дружби між американськими президентами і британським прем'єрами, а також, в більшості випадках, схожістю бачення подій що відбуваються на міжнародній арені [9].

Проблематику взаємовідносин із європейською спільнотою, зазвичай, розглядають в контексті ситуативності в питаннях співпраці в рамках конкретних завдань політики. У випадку із блеристськими урядами ситуація ускладнюється розрізненістю поглядів в середині правлячої партії держави [12]. Дана проблема визначається як ключова причина того, що роботу урядів Т. Блера на європейському напрямку характеризують як «період втрачених шансів і можливостей» [22]. Особливу увагу при вивченні європейської політики Лондона дослідники приділяють питанням безпеки і оборони, визначаючи зацікавленість у співробітництві з цього напрямку в період першої каденції Т. Блера на посаді, але спад його інтересу через участь у боротьбі з терором [8].

Мета роботи – охарактеризувати особливості побудови євро-атлантичного вектору зовнішньої політики Великої Британії в період роботи урядів Тоні Блера.

Задля досягнення зазначеної мети було використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, серед яких особливе значення мали порівняльний, типологічний та системний. Перший і другий дозволяють встановити сутність й особливості явища, яке вивчається. Системний метод забезпечує розгляд досліджуваного явища в якості цілісної системи, яка, в свою чергу, є підсистемою блеристської моделі зовнішньої політики.

Як вже було зазначено, ідея «трансатлантичного мосту» не є новою для британської політики і є одним із проявів постколоніальної спадщини держави. Починаючи з Маргарет Тетчер дана концепція мала в своїй основі чотири основних елементи – це роль посередника в відносинах між США і Європою; роль одного з лідерів НАТО; особливі британо–американські відносини; осмислення себе як європейської держави, що є найбільш дискусійним питанням. Протягом всього періоду існування даної концепції є доволі багато протиріч в питаннях ідентичності і відмінності поглядів щодо можливостей ліберального світоустрою. Із розпадом біполярної системи відносин ситуація ускладнилася тим, що Європейський Союз почав демонструвати тенденцію до проведення власної зовнішньополітичної лінії, а також неоднозначного ставлення до втручання США у внутрішні справи Союзу, засуджував методи боротьби Штатів і Британії за відстоювання ліберальних цінностей, а також ставив під сумнів місце США в системі ліберальних цінностей.

Скептики ідеї «трансатлантичного мосту» і «особливих відносин», як її складової, говорять про те, що зникнення радянської загрози знищило найбільш важливу – ідеологічну основу цих відносин. Напевно для Т. Блера найбільш простим рішенням було б оголосити про зникнення цих відносин, які на той час вже стали невід'ємною частиною громадянського уявлення про міжнародні відносини. Тим не менш, формуючи модель зовнішньої політики Великої Британії, Тоні Блер намагався не просто скорегувати вже існуючі пріоритети, він намагався створити нову модель зовнішньої політики на нових ідеологічних засадах, з новими ідеями і цінностями. Важливим елементом є те, що в основу цих цінностей політик заклав, в тому числі, власні загально–поведінкові і світоглядні імперативи.

Біограф Тоні Блера, Ентоні Селдон, стверджував, що Сполучені Штати – це єдина країна в світі, яка мала сильний вплив на формування світоглядної компоненти Тоні Блера [21, с. 120]. Вперше майбутній прем'єр відвідав США у 1986 році. У цьому році відбулося дві його поїздки. Перша – в рамках візиту, метою якої було лобювання проти системи уніфікованих податків для підприємців Британії, які працюють на території Штатів. А друга – для вивчення досвіду управління економікою держави [18, с. 128]. Саме ці поїздки, на думку Е. Селдона, відкрили для Тоні Блера країну, яку він до цього ледве знав [21, с. 120].

У 1988 році Т. Блер здійснив візит до США разом із Гордоном Брауном для участі в Національному з'їзді демократичної партії в Атланті, а у 1991 році ще один, організований Філіпом Морісом, в рамках якого вони виступали з промовами для економічної спільноти в Нью-Йорку. Під час цих візитів Тоні Блеру вдалося познайомитися із представником Британського посольства в США Джонатаном Пауелом. Всі ці візити дали нові поштовхи для розвитку Лейбористської партії і певне розуміння щодо подальших можливостей вистроювання політичної лінії. У 1993 році Дж. Пауел організував Т. Блеру зустріч із представниками Демократичної партії США. Серед результатів цієї зустрічі можна виділити чотири ключові моменти. Перший – пов'язаний із тим, що політику вдалося більш чітко оформити свою ідею «соціального моралізму»

[18, с. 195]. Другий результат – це тверда впевненість в тому, що для того, щоб повернути до влади партію Лейбористів, необхідно відпустити старі правила і вибудувати чітку політичну стратегію і наполегливо йти відповідно до неї [21, с. 123]. І певним доказом успішності вибраної стратегії слугувала перемога Біла Клінтона на виборах 1992 року. Третій – це висновок про неприпустимість злочинності і насильства, який, до речі, доволі вдало було застосовано в часи, коли Т. Блер обіймав посаду Міністра внутрішніх справ у тіншовому кабінеті. Четвертий висновок полягає в розумінні необхідності використання «емоційно–забарвлених понять і термінів» за прикладом, як це робили в Демократичній партії США. Білл Клінтон характеризував Тоні Блера як молодого, красномовного і переконливого лідера, з яким він поділяв багато переконань і поглядів і який мав потенціал щоб стати визначним лідером Великої Британії і Європи [4, с. 756].

У науковому співтоваристві сьогодні існує думка щодо трансформації інституту прем'єр–міністра Великої Британії. Мова йде про фактичну консолідацію всіх важелів для формування порядку денного, а також прийняття рішень в особі прем'єра держави [13]. Разом з тим, дехто з авторів порівнює стиль керівництва Тоні Блера і Джорджа Буша із системою керівництва Нацистської Німеччини говорячи про ряд особливостей, які вперше були впроваджені в ті роки, а саме: медіа контроль висвітлення подій; скрупульозне конструювання тих образів, які надаються громадянам держави і міжнародному співтовариству; месіанська риторика, яка базується на досягненні певної високої мети в діяльності тощо [14]. Такого роду трактування є доволі суперечливими, але можна погодитися з тим, що в основу своєї моделі керівництва державою Тоні Блер заклав досвід вирішення оперативних задач виконавчим офісом президента Сполучених Штатів [21, с. 126], який було представлено у вигляді інституту «спеціальних радників». В даному контексті можна говорити про зміцнення не лише відносин між лідерами держав, а про певну спробу зблизити нації. Тоні Блер постійно демонстрував свою прихильність американським президентам, які в свою чергу також підкреслювали важливість розвитку відносин, особливо на рівні міжособистісних відносин. Біл Клінтон в своїй промові присвяченій офіційному візиту вже прем'єр–міністра Тоні Блера до США говорив про важливість тієї підтримки, яка була зі сторони Тоні Блера [4, с. 778]. Певну близькість до Сполучених Штатів демонструвала і дружина Т. Блера Шері Блер, яка мала доволі тісні взаємини із Хіларі Клінтон [2, с. 200].

Такого роду зв'язки дозволили зберегти тісні відносини між державами після перемоги на виборах в Штатах Джорджа Буша, оскільки лінія політики нового президента кардинальним чином відрізнялася від політики, яку проводив Б. Клінтон. Не зважаючи на це, Тоні Блер зберіг свій вектор співробітництва в сфері підтримання миру і безпеки. Разом із Дж. Бушем вони працювали над проблемами Північної Ірландії, Косово, Іраку. Свого часу Маргарет Тетчер наголошувала на виключній необхідності підтримувати Сполучені Штати і їх президента [6, с. 14] і певною мірою пишалася Тоні Блером за його підтримку Америці в операціях в Афганістані і Іраку [21, с. 450].

Варто відзначити той факт, що концептуальні засади зовнішньополітичних курсів Тоні Блера і Біла Клінтона можна віднести до спільної ідеологічної традиції, а реформаторські ідеї Б. Клінтона, як вже відмічалось раніше, стали елементом глибокого переосмислення і трансформації Нових лейбористів у Британії.

Що стосується Європи, то питання співпраці із континентальною частиною Союзу розділяло Лейбористів протягом більшої частини останніх 70 років. На відміну від Консерваторів, які майже завжди підтримували інтеграцію, лейбористи висловлювали певні вагання щодо даного питання. Наприклад, прем'єр-міністр Клемент Еттли не говорив про необхідність поглиблення взаємовідносин із Європою, а його Канцлер Казначейства Хью Гейтскелл говорив про те, що у випадку вступу до Єдиного ринку держава втратить сторіччя своєї історії [1]. Поштовх до повернення в сторону Європи Лейбористів був наданий після обрання на посаду лідера партії Джона Сміта, а після його смерті розвинуті Тоні Блером, Гордоном Брауном і Пітером Мендельсоном. Варто відзначити те, що з початку Т. Блер не демонстрував явної симпатії до посилення цього вектору.

В одній із промов міністр закордонних справ Британії Робін Кук наголосив на необхідності розвитку і поглиблення взаємовідносин із континентальною Європою, оскільки зміцнення цих відносин було одним із ключових аспектів партійної платформи Нових лейбористів [5, с. 169]. Пріоритетні напрями британської європейської політики можна звести до наступних:

– максимальна активність в процесі вирішення проблем Союзу;

- підсилення ролі трансатлантичного альянсу;
- ефективна національна оборона;
- свобода торгівлі;
- свобода в проведенні міграційної політики;
- спільні зусилля в протидії глобальним викликам і загрозам.

Всі ці пріоритети (окрім останнього) вже були застосовані попередніми урядами консервативної партії. Але нові лейбористи спробували змінити їх змістовне наповнення, перетворивши з «гасел» на стратегічні пріоритети, з метою подолання євро скептицизму як в середині Британії, так і в Європейському Союзі.

В першу чергу варто згадати той факт, що Тоні Блер намагався сконцентрувати формування європейської політики у власних руках, оскільки обидва міністри закордонних справ урядів Тоні Блера: Робін Кук і Джек Строу не підтримували ідею європеїзації Британії. В період з 1997 року по 2007 рік в державі змінилося вісім міністрів з питань Європи, що не дозволило будь-кому з них зробити вагомий внесок в розвиток європейської політики держави.

На початку своєї роботи в якості прем'єр-міністра, Тоні Блер наголошував на виключній необхідності для Великої Британії зайняти одне з лідируючих місць в Європі у випадку, якщо держава має жагу до більш якісного міжнародного впливу [19, с. 130]. Британський істеблішмент відчував необхідність зміцнення своїх позицій на континенті в умовах підсилення ЄС як глобального центру сили. ЄС розглядався Тоні Блером як рівний Лондону і його американському партнеру союзник. Тому Тоні Блером було підтримано позицію

Жака Ширака щодо необхідності створення окремих, незалежних від США збройних сил, які б мали регіональну зону відповідальності. В цілому можна говорити про те, що на відміну від відносин із США, які базувалися на міжособистісних зв'язках, певній схожості в поглядах і підходах, відносини із ЄС мали досить прагматичний характер і не повинні були будуватися лише відповідно до історичної пам'яті і усталених традицій [18, с. 84]. Саме тому політик намагався надати новий поштовх відносинам. Європейськими лідерами перемога Т. Блера була сприйнята доволі позитивно [21, с. 320], а тому Британія мала надію на розвиток двостороннього співробітництва між Т. Блером і президентом Франції Жаком Шираком і канцлером Німеччини Гельмутом Коелем. На практиці Тоні Блер не хотів відмовлятися від сильних британо-американських відносин. Він мав тверду впевненість в тому, що Британія зможе мати сильні позиції по обидва боки Атлантики [20, с. 62], а також допомогти Сполученим Штатам і Європі більш плідно співпрацювати і досягти кращого взаєморозуміння [10, с. 15]. Після Косівської кризи політик твердо вірив в те, що плідні взаємовідносини в трикутнику США – Велика Британія – ЄС дозволять підтримувати стабільність ліберального світу [3]. Робін Кук наголошував на тому, що поразка Слободана Мілошевича була результатом тісних стосунків між Лондоном і Вашингтоном. Без цих відносин вирішення косівської кризи не було б можливим. Можна говорити про те, що це був період, коли Британія дійсно довела свою цінність у якості зв'язуючої ланки трансатлантичної спільноти [5, с. 103].

Політика Тоні Блера по відношенню до Європи будувалася відповідно ідеї про «втрачений шанс Британії» в контексті європейського лідерства і подолання настроїв євроскептицизму серед представників британського істеблішменту. В певному сенсі «проєвропейськість» Т. Блера була протиположною європейського скептицизму попередників політика. З іншого боку, бути разом із Європою означало бути частиною Західного світу.

Як і колеги з консервативної партії, Лейбористи були віддані пріоритету національного суверенітету в сферах оподаткування, оборони і безпеки, а також міграційної політики [16]. Під час виступу в Варшаві Тоні Блер підтвердив своє рішення до розширення ЄС в контексті необхідності цієї дії в першу чергу для держав, що приєднуються. І найбільш важливим елементом в даному контексті є те, що протягом всього періоду діяльності в якості прем'єр-міністра Тоні Блер говорив про Європу як про «супер силу», а не «супер державу». Маніфест Нових лейбористів 1997 року наголошував на тому, що Британія буде відстоювати необхідність проведення реформ в Європі [16]. Документ повинен був продемонструвати більш конструктивний підхід Уряду лейбористів в порівнянні з попередниками. Не дивлячись на доволі швидке підписання Амстердамської Угоди, європейські політики скептично говорили про зміну британського ставлення до ЄС. Міністр з питань ЄС Нідерландів Мічіель Патіжн говорив про те, що Уряд Лейбористів досі боїться вийти із тіні М. Тетчер, його колега із Німеччини Вернер Хойер що поліпшення клімату у відносинах із Британією є, але досі не зрозуміла форма цих відносин [17, с. 396].

В своїй політиці Тоні Блер намагався перенести ідею двосторонніх особистісних взаємовідносин із США на політику, яка проводилася по відношенню до ЄС. Ідея полягла в тому, що у 1998 році Тоні Блер закликав усіх членів свого Уряду, Парламенту держави і високопоставлених державних службовців розпочати налагодження контактів із своїми візаві в державах Європейського Союзу, що повинно було надати стратегічні переваги в процесі лобіювання рішень. Підписавши Ельзаську Угоду 1963 року Франція і Німеччина закріпили двостороннє співробітництво, яке є одним із ключових елементів фундаменту, на якому тримається структура ЄС. Вступивши в ЄС у 1973 році Велика Британія намагалася стати третім повноправним членом серед країн-лідерів Союзу. Але, традиційно, Франція і Німеччина намагалися стримувати лідерські настрої Британії. З приходом до влади Тоні Блера в Британії і Герхарда Шредера в Німеччині з'явилася вірогідність зближення двох держав, особливо на фоні доволі «прохолодних» відносин останнього із Жаком Шираком. Тим не менше, через певні розбіжності в принципах впровадження політики у Тоні Блера і Канцлера Німеччини, лівоцентристська політика «третього шляху» не отримала підтримки в Німеччині і була замінена традиційними ліво-центристським соціально-економічними переконаннями. В цілому лідерам Франції і Німеччини вдалося знайти спільну мову і продовжити традиційну для держав роботу в рамках ЄС і співпрацю із Тоні Блером. У 2003 році три держави зустрілися для того, щоб обговорити питання конституційного договору, а також ініціативи щодо європейської політики оборони, в рамках яких Ж. Ширак запропонував створити «ініціативну групу», яка б слугувала ядром нових інтеграційних процесів. Тоні Блер назвав цю ініціативу гарним шансом для розвитку співробітництва не лише в рамках відносин Берлін – Лондон – Париж, а й для Європи в цілому [11]. Така позиція британського прем'єра йшла в розрід політиці колег, так як Ж. Ширак наголошував на тому, що жодна з держав не має наміру домінувати над іншими [11]. Через це держави відкинули можливість відкритості відносин для Великої Британії.

Не дивлячись на певні успіхи в Сент-Мало можна сказати, що в цілому державі було притаманне ситуативне співробітництво з державами-членами ЄС замість планомірного розвитку співробітництва із Німеччиною і Францією. Скептики політики Т. Блера допускають той факт, що Британія шукала не надійних союзників у Європі, а намагалася виокремити ті питання, в яких можна було проявляти ініціативу і займати провідне місце. Певним доказом такої тези є діяльність Британії на передодні саміту в Лісабоні і його співпраця із представниками Іспанії і Португалії в процесі розробки порядку денного і концентрація уваги роботи саміту більшою мірою на питаннях економіки. Результатом стала нова стратегія ЄС, яка була спрямована на посилення конкурентоспроможності і динаміки розвитку економіки Союзу [15]. Успіху просування Лісабонських домовленостей сприяли особистісні взаємовідносини із європейськими колегами, незалежно від їх політичних вподобань. Цей факт, в тому числі, був свідченням прагматичності в підході Тоні Блера щодо Європи, оскільки для просування ідей

«третього шляху» були вибрані доволі специфічні за політичними поглядами лідери: зв'язка Азнар, Блер, Берлусконі і друга зв'язка Азнар, Блер і Ширак.

Проблема співвідношення європейського і атлантичного векторів зовнішньої політики і, в першу чергу, питання ідеологічної приналежності до будь-якої із спільнот, є одним із елементів постколоніальної спадщини Великої Британії і тим питанням, яке протягом багатьох десятиріч виступає тригерною зоною зовнішньої політики Королівства. Період роботи урядів Тоні Блера можна назвати періодом підсилення співробітництва в межах цього напрямку політики, відходу від політики євро скептицизму і збільшення ролі особливих британо-американських відносин. Ідеологічно дане співробітництво базувалося на ідеї «Британія як «трансатлантичний міст» (або посередник) між дома Заходами». Проте, практичне наповнення зовнішньої політики будувалося на двох «опорах»: беззаперечна симпатія Тоні Блера до Сполучених Штатів, доволі тривала історія двосторонніх взаємовідносин із ключовими представниками американської політичної еліти, а також наявність спільної ідеологічної традиції зовнішньої політики в США і Британії з одного боку, і власне переконання політика в необхідності розбудови «сильної Британії в сильній Європі» з іншого. Прем'єр-міністром було зроблено спробу подолати ідеологічну кризу наповнення поняття «трансатлантичного мосту» шляхом персоніфікації євро-атлантичного вектору співробітництва держави і реал політики по відношенню до ЄС, при цьому зберігаючи «традицію» британо-американських особливих відносин, а також суверенітет і достатню самостійність по відношенню до дій у Європі.

Список використаних джерел

1. Baker D. Britain for and Against Europe: British Politics and the Question of European Integration / D. Baker, D. Seawright. – Oxford: Clarendon, 1998. – 272 p.
2. Blair. Ch. Speaking for myself: my life from Liverpool to Downing street / Ch. Blair. – L.: Little, Brown Book Group, 2009. – 432 p.
3. Bluth Ch. The British road to war: Blair, Bush and the decision to invade Iraq / Ch. Bluth // International Affairs. – 2004. – Vol.80 (5). – P.875.
4. Clinton B. My Life / B. Clinton. – New York: Random House Vintage Books, 2005. – 969 p.
5. Cook R. The Point of Departure / R. Cook. – New York: Simon & Schuster, 2003. – 416 p.
6. Coughlin C. American Ally: Tony Blair and the War on Terror / C. Coughlin. – New York: Harper Collins, 2006. – 389 p.
7. Daadler I. H. The End of Atlanticism / I. H. Daadler // Survival. – 2003. – Vol.45, №2. – P.147–166.
8. Dryburgh L. Blair's First Government (1997–2001) and European Security and Defence Policy: Seismic Shift or Adaptation? / L. Dryburgh // British Journal of Politics and International Relations. – 2010. – Vol.12. – P.257–273.
9. Dumbrell J. Reflections on the Contemporary US–UK Special Relationship: Structure and Agency in Anglo–American Relations / J. Dumbrell [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rose-hulman.edu/~casey1/BAB-Dumbrell.pdf>
10. Dunne T. Fighting for Values: Atlanticism, Internationalism and the Blair Doctrine / Dunne T. – Paper presented to the ISA Conference. – Hawaii, 2005. – 23 p.
11. EU's 'big three' deny power grab [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3500949.stm>.
12. Fella S. Robin Cook, Tony Blair and New Labour's Competing vision of Europe / S. Fella // The Political Quarterly. – 2006. – Vol.77, №3. – P.388–401.
13. Foley M. The presidential dynamics of leadership decline in contemporary British politics: the illustrative case of Tony Blair / M. Foley // Contemporary Politics. – 2008. – №1 (14). – P.53–69.

14. Jackson N. Bush, Blair and Hitler? A review of comparative self-presentation / N. Jackson // Journal of Public Affairs. – 2008. – Vol.8. – P.293–302.

15. Lisbon European Council, Presidency Conclusions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm.

16. New Labour: because Britain deserves better [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politicsresources.net/area/uk/man/lab97.htm>.

17. Radice G. Giles Radice Diaries 1980–2001: From Political Disaster to Election Triumph / G. Radice. – L.: Orion Publishing, 2004. – 480 p.

18. Rentoul J. Tony Blair: Prime Minister / J. Rentoul. – L.: Little, Brown Book Group, 2001. – 640 p.

19. Riddell P. Hug Them Close: Blair, Clinton, Bush and the «Special Relationship» / P. Riddell. – L.: Politico's, 2004. – 336 p.

20. Riddell P. The Unfulfilled Prime Minister: Tony Blair's Quest for a Legacy / P. Riddell. – L.: Politico's, 2005. – 256 p.

21. Seldon A. Blair / A. Seldon. – L.: Free Press, 2004. – 800 p.

22. Smith J. A missed opportunity? New Labour's European policy 1997–2005 / J. Smith // International Affairs. – 2005. – Vol.81. – P.703–721.

Прыкхненко М. І., PhD student at the Faculty of History, Vasyl' Stus Donetsk National University (Ukraine, Vinnitsa), mprikhnenko@gmail.com

Great Britain as the «Bridge» between The «Two Wests»: two different games of Tony Blair

The present article is devoted to the problem of the Great Britain cooperation with United States of America and European Union. The aim of the article is to characterize the features of Euro-Atlantic vector of cooperation construction process during the working period of Tony Blair's governments. In the article the author uses a complex of general scientific and specific methods. There are: comparative, typological and systemic. The author presents special British-American relations as idealistic because of the rather powerful positive image of the US in the Tony Blair's worldview system which was formed long before the work as the Prime-minister. The cooperation with the EU is demonstrated as the «realpolitik» because of the situational work of the GB governments with the organization. Also, the article shows the mechanisms by which Tony Blair tried to combine these vectors of cooperation within one ideological and practical line.

Keywords: Tony Blair, special British-American relations, EU, «transatlantic bridge».

* * *

УДК 327(100)

Вонсович О. С.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, ПрАТ «Українсько-Польський вищий навчальний заклад «Центрально-Європейський університет» (Україна, Київ), sefinrof@ipnet.ua

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ БЕЗПЕКИ В СЕРЕДЗЕМНОМОРЬСЬКОМУ РЕГІОНІ

Метою даної статті – є визначення характерних особливостей сучасного стану безпеки в Середземноморському регіоні. Під час написання статті, автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція. Основні одержані висновки полягають в наступному: характерні особливості сучасного стану безпеки в Середземноморському регіоні проявляються у розвитку співробітництва з такими провідними безпековими організаціями, як НАТО, ОБСЄ та ООН; НАТО забезпечує безпеку воєнними засобами, а також проводить постійні консультації із представниками країн регіону з метою розробки різних програм, ініціатив та планів дій як воєнного, так і невоєнного характеру; ОБСЄ надає перевагу політичним та гуманітарним інструментам, які націлені на боротьбу з тероризмом, екстремізмом, релігійним переслідуванням, геноцидом та іншими проявами порушення прав людини; ООН, більшою мірою, долучена до проблематики нелегальної міграції, яка теж негативним чином впливає на безпековий стан Середземноморського регіону.

Ключові слова: Середземноморський регіон, безпека, виклики, загрози, НАТО, ОБСЄ, ООН.

Основною проблемою, яку досліджує автор в даній статті, – є аналіз та визначення специфіки сучасного стану безпеки в Середземноморському регіоні. Такими,

які раніше не були достатнім чином обґрунтовані, видаються наступні аспекти: аналіз найбільш актуальних сучасних проблем, які становлять загрозу безпековому клімату в регіоні; сучасний стан «кіпрської проблеми» та її вплив на безпекову ситуацію в регіоні, дослідження ситуації на Близькому Сході, визначення ролі НАТО, ОБСЄ та ООН в процесах забезпечення безпеки в Середземноморському регіоні.

В статті автором були використані офіційні документи, матеріали зарубіжних ЗМІ, а також офіційного сайту Організації Північноатлантичного договору, що дозволило більш детально розібратись у специфіці досліджуваної проблематики.

Метою даної статті – є визначення характерних особливостей сучасного стану безпеки в Середземноморському регіоні.

Середземноморський регіон завжди був і залишається одним із найбільш стратегічних осередків у світі, де відбуваються ключові реформаційні та інноваційні процеси. З огляду на це, питання безпеки займають в ньому важливе місце і належать до найбільш обговорюваних. Традиційними для цього регіону є внутрішнє багатостороннє співробітництво в галузі безпеки, яке стосується проблематики забезпечення захищеності національних інтересів країн від сучасних регіональних та глобальних викликів та загроз. Не менш важливим є співробітництво з такими безпековими організаціями, як НАТО, ОБСЄ, ООН та інші. Отже, сфера безпеки постає в якості невід'ємної складової подальшого розвитку Середземноморського регіону.

Серед найбільш актуальних проблем, які становлять загрозу безпековому клімату в регіоні, можна виділити наступні: зростаючі диспропорції в соціально-економічному розвитку із витікаючими з цього наслідками, небезпека розповсюдження зброї масового знищення та засобів його доставки, агресивний націоналізм та екстремізм, незаконний обіг наркотиків, міжнародний тероризм та ін. Всі вони в своїй сукупності безпосередньо впливають на стан безпеки і спонукають до вироблення сучасних підходів та методів протидії ним.

Ситуація в Середземномор'ї, а також процеси, які тут відбуваються, здійснюють вплив на загальноєвропейську безпеку і багато в чому обумовлюють стабільність або дестабілізацію на європейському просторі. Наявність існуючих проблем потребує більшої активізації колективних дій всіх країн регіону, які спрямовані на боротьбу із викликами та загрозами.

Не менш важливим є питання неврегульованості регіональних конфліктів, насамперед на Кіпрі та Близькому Сході, що свідчить про те, що поки немає підстав говорити про реальний прогрес у переговорному процесі.

Сучасний стан «кіпрського питання» можна охарактеризувати як «підвішений»: кіпрська та турецька сторони поки що не дійшли спільної згоди щодо цілісності острова та зняття антагоністичних бар'єрів. Після завершення міжнародної конференції по Кіпру 28 червня 2017 р. в Кран-Монтані (Швейцарія) офіційний представник уряду Кіпру Н. Хрїстодулідіс заявив, що під час конференції спроба дійти згоди не дала результатів, тому що турецька сторона продовжує наполягати на збереженні режиму гарантій,